

FERENCZ S. APOR

Ungvári-Zrínyi Kata

Pragmatikus líra és abszurd otthonosság.

Ferencz S. Apor művészetéről

Ferencz S. Apor alkotási módszerét kollázs/assemblage általi világteremtésként lehet leginkább szintetizálni. Régi (személyes) fotókat, vagy talált (ill. precízen kiválasztott) tárgyakat használ; ezeket újrainterpretálja, és sajátos módokon teremt dialógust tárgy és kép, meglévő és alkotott dolgok között, sokszoros szemantikai csavarokkal. Munkáiban keveredik a két- vagy háromdimenziós iparművészeti látásmód (az alkotó keramikusi háttérének megfelelően) a költői és elvont játékossággal, valamint a személyes vonatkozású mitológiákkal. Csatlakozhat ezekhez társadalmi vagy környezetvédelmi tematika is, amely egy-egy sorozaton vagy cikluson vonul végig (*Őztörténet*, *Recycled memories*, hegesztő maszk ciklus), vagy tartalmi motívumként bukkan elő egy-egy különálló alkotásában.

A kollázs-forma leképeződése lehet diffúzabb, szétterjedő látkép, amely külső, a befogadó számára interaktívabb asszociációs tér, vagy lehet konkrétabb, fókuszált látvány, amely önmagában is rejtvénytű, de poétikus belső viszonyokat rejt. Ezek változó arányokban jelentkeznek a művekben.

A hegesztő maszk motívuma köré szerveződő ciklus némiképp elkülönül az alkotó jellegzetesebb, nyitott, fragmentált szerkezetű többismeretlenes összeállításaitól. Interpretációs rendszere egyértelműbb, a központi motívum miatt tartalmi képlete is következetesebb, viszont a sokszoros variáció következtében ugyancsak tágul és kollázssá nyílik a téma. A sorozat összefüggőbb magját az egyénített maszkok képezik, amelyek megjelennek különböző karakterfotókon (*Petra*, *Barátnők a műhelyben* stb.), valamint objektként kiállítva is, interakcióra hívva a nézőt (*Maszkmodell mindenkinek!*). Maga a jelenség abszurd hatású, egyszerre játszik el a maszk elrejtő és reprezentatív jellegével, miközben az az érzésünk, hogy az a különös, ismerős pillanat, amikor az út mentén,

udvarokon vagy bármilyen műhelyben hegesztést látunk, most felnagyítva tárul elénk... Eredeti káprázata azonban a funkció átfordulásával (itt maga a maszk reprezentál) elvész; lehet ez párhuzam Debord-dal, lokális, keleteurópai szűrőn át láttatva a Spektákulum féltiseinek torzképeit. Mindezek elkerülhetetlen velejárója az elidegenedés, amelyben még a csillagszóró momentuma sem jut el az emberhez, a látvány-látszat veszi át és fullasztja önmagába az Ünnepe minden funkcióját (*Holiday Forever*), s nyomja rá bélyegét ugyanígy a személyes szférára is (*Reggel*). Másrészt viszont a hegesztő maszk alapvető társadalmi konnotációja a munkával való kapcsolat. A *Munkás művészek - Művész munkások* csoportfotója a látvány-maszkokhoz képest teljesen más reprezentációt ígér...

Ferencz S. átértelmezésében legtöbbször jelen van az irónia, de ez nem negatív töltetet, egészében elutasító kritikus viszonyulást jelent, hanem inkább csak stabil ellenállást bármilyen fokú hatásvadászattal, nagyozással vagy egysíkúsággal szemben. A nosztalgia utópikus, torz formája ki van zárva. Ami helyette fellép, az valami sokoldalúan emberi nézőpont, amelyben a régi elem hangulata tovább él, de az általa kiváltott szabad asszociációkkal is találkozik, valamint gazdagodik új emlék-/élmény-, és gondolati rétegekkel. Ezek kötődhetnek konkrétan a kép valamelyik interpretációjához, de lehetnek csupán érintőleges vagy szimultán mentális jelenségek is. A végeredmény egy szürreális (mentális) tér, amelyben a lineáris, vagy összefüggő narratíva helyett töredékes, asszociatív fogalmi környezet jön létre. A gondolatok kollázsa mint szimultán tapasztalat formál tartalmat, amely nem logikus és ok-okozati struktúrára, hanem sokkal implicittebb, intuitívabb és finomabb viszonyokra épít, és ezzel egyfajta különös relationalitás érvényesül.

A *Gyűjtemény speciális albínóval* című assemblage, illetve az *Őztörténet* támához kötődő többi installáció és objekt is kitűnő példája ennek: a művek az őz jelentéseit járják körül, a társadalom általános, beidegződött attitűdjeiből kiindulva. Megjelennek tehát kimondottan helyi elemek, elterjedt szokásformák, szintetizált és elvonatkoztató megközelítések is; a végső kollázsból pedig ugyanúgy kiviláglik a szarvas mint a szépelgő fenköltés populáris szimbóluma (amelyen az alkotó gesztusai kritikát hajtanak végre), akárcsak az állati testhez

fizikailag kapcsolódó maradványok, a fogyasztói társadalomban (motívumként vagy játékként) jelentését veszített vagy átértelmeződő állatmotívum, és végül a kultúra szintjei, szerepének vitatása is. A műben megjelenő játékosság/súly/ humor/kontemplativitás irányvonalain pedig az ember kedve szerint alkothat új asszociációkat mindezekből.

Az alkotó formai megoldásaiban megidéz: modernizmust (ez részben a felhasznált fotók korának köszönhető) és kortárs design trendeket (vintage és retro tárgyak), azonban ezeknek a stílusoknak nem a nagyipari változata van jelen: egyfajta személyes dizájnosság érvényesül; ebben a sajátos formai valóságban a manuális kivitelezés miatt erőteljes materialitásúak a munkák, a bennük feltűnő talált tárgyak pedig - még ha tömeggyártottak is, a szuggesztív társításokban egyedi és pregnáns szerepet kapnak. Két dimenziós alkotásai is mindig erős anyagszerűséggel bírnak: a felület nyers fája (*Konstelláció*), préselt rostja (*Kapcsolat ciklus - ikrek*) része a kompozíciónak, a nyomtatott kép felszíne üvegtáblával találkozik, stb.

Mindezek ellenére azonban az anyagok hangsúlyos jelenléte nem köti meg a realitás szintjén a munkát: az installációk nem fiktív, de illúziónisztikusan megteremtett, érzékletes valóságok részei, hanem minden szinten valószerűtlen, abszurd tartományokban úsznak. A kontrasztos anyaghasználat hol kiemeli, hol pedig képpé, jellé simítja a tárgyakat, ezért olyan, mintha Ferencz S. magát az anyagot nem arra használná, hogy a valósághoz közel kerüljön, hanem segítségével sokkal inkább eltávolítja a látványt minden jelenségtől, ami ismert, kézenfekvő, és könnyen kategorizálható. A gondolatok lét-bukfenceket hánynak.

Az absztraktabb elemek, formák, felületek felerősítik a kompozíciók dizájn minőségét, és - még ha nem is kimondottan hangsúlyos szereplői, vagy fókuszpontjai a munkáknak -

kiemelt szerepet kapnak a befogadói élményben. A geometrikus konstrukciók, valamint a technikai illusztrációkat, mérnöki rajzokat, mérőeszközöket idéző részletek váratlan megjelenésükkel kibillentik a nézőt komfortzónájából, és elvontabb értelmezések felé tolják a látványt, továbbvívve a művet olyan szférák felé, ahol a gondolkodás végképp elrugaszkozik a látványtól. (*Recycled memories* sorozat elemei, *Bonyolult kapcsolat*, *Őztörténet* geometriái).

Az abszurditás ezalatt állandó része marad a munkák közegének. Egyetlen konklúzió sem megkérdőjelezhetetlen, minden mélyebb tapasztalat megérint ugyan, de kicsit értelmetlen is egyszerre, az élmények pedig távoli motívumok, amelyek megindítanak esztétikumukkal, de ugyanakkor sokszor nem tudunk mit kezdeni velük. Az emberi létnek bizonyos szempontból meghatározó momentumai ezek a jelenségek, amelyek - valóban - leginkább abszurdan mérhetők. (*Konstelláció*, *Kedves szentjeim*, *A bajnok mindig talpra áll*, *Őztörténet*) A humor azonban feloldja ezek drámaiságát, és gyakran kohéziós erőnek is bizonyul: a fantasztikusát együtt élhetjük meg az értelmezhetetlennel, a költőivel, a megindítóval, irányt véve az állásfoglalás fele is.

Az ennyire sokoldalúan épülő struktúra szokatlanul valóság-hű helyzeteket hoz a kiállítóterbe: a befogadó nem előre megemésztett tartalmakat kap, de mégcsak nem is munkafüzetet, amivel dolgozhat, hanem kisebb, válogatott (de karakterükben talán kissé borgeszi) könyvtárakat, valamint saját könyvkötőműhelyt, amelyben ő maga állíthatja össze az anyagot.

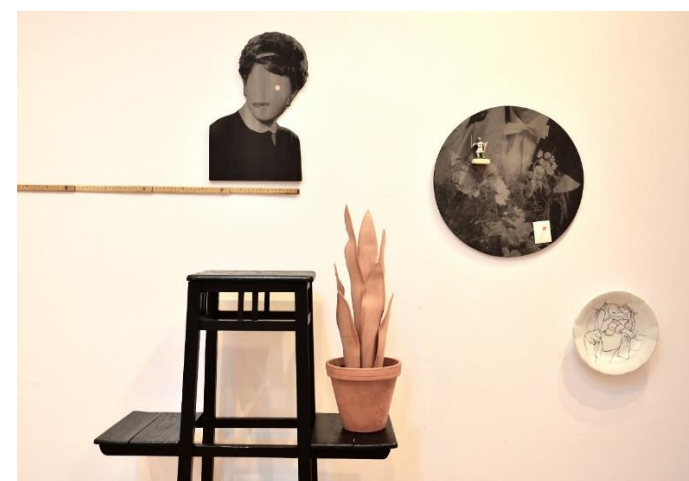
(Megjelent: Új Művészet online 2018/1., OPUS 2017/1., Helikon 2018/9., Ferencz S. Apor kiállítási katalógus, Új Kriterion Galéria, 2018.)

MŰVEK 2015–2020

Válogatás a „Recycled memories” ciklusból

Nincs bennem kétely I. – fatábla, vászon, vegyes t., 50x50 cm, 2016

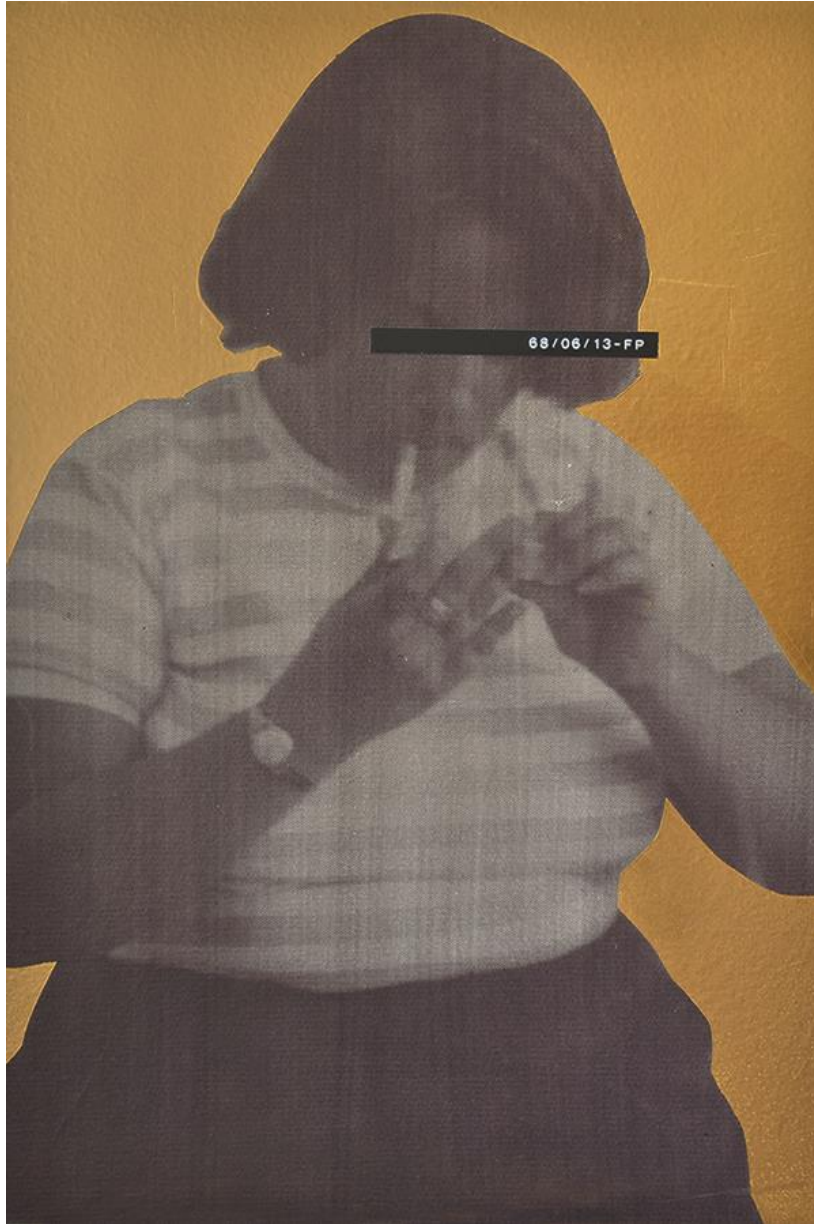

(részlet a kiállítási installálásból)

NINCS BENNEM KETELY

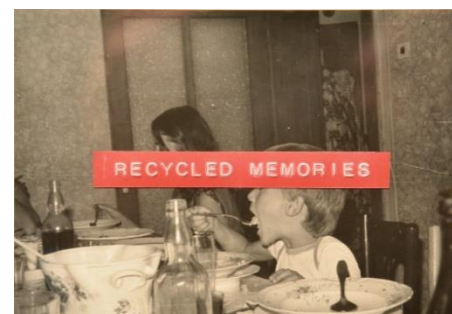
Nincs bennem kétely II. - vegyes t., 40x40 cm, 2016

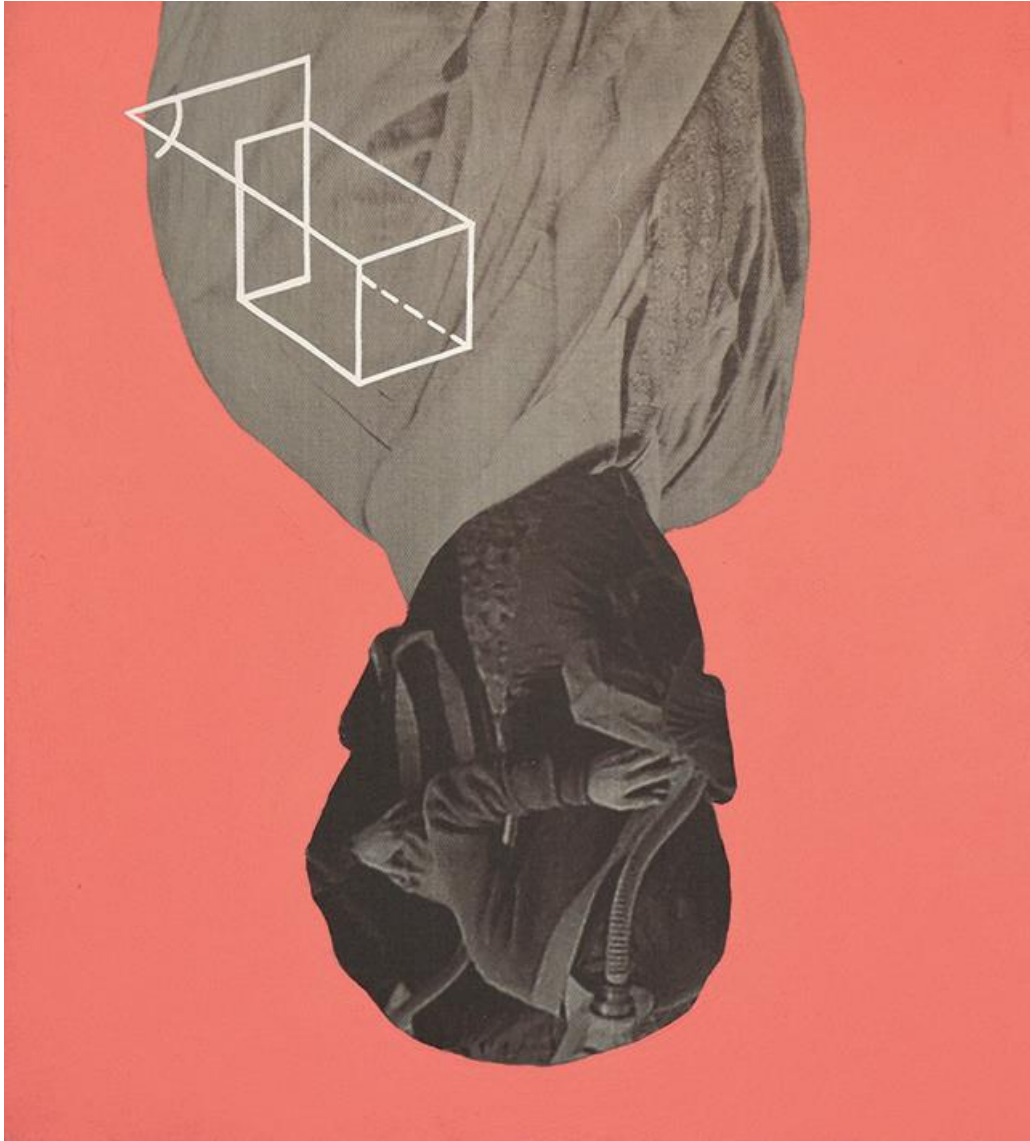
68/06/13-FP – vegyes t., 2016

Recycled memories I. – installáció, 200x80x60cm, 2015

(részlet az installációból)

Fordított portré álgeometriával (önarckép helyett) - vegyes t., 130x120cm, 2017

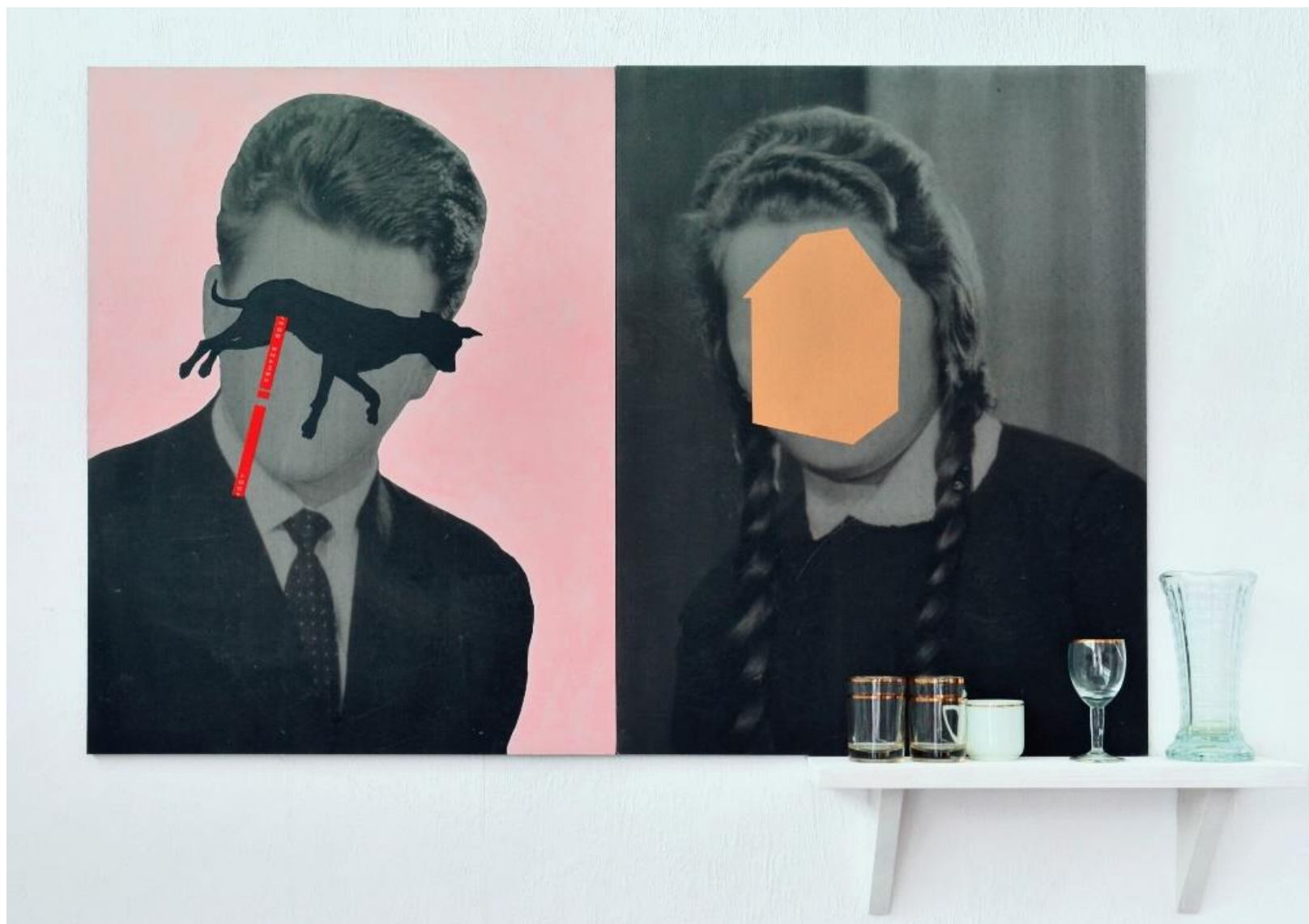
Portré (R 75/1) - vegyes t., 130x120cm, 2017

Piknik 81 – vegyes t., 83x51 cm, 2019

Ezerkilencszázhuszkétezertizenhat (R. m. ciklus) – installáció, 2016

Kutyát s házat sirató fiú és lány portréja – vegyes t., installáció, 2018

NECASTIGATOR! (Nem nyert! Húzzon újat!) – vegyes t., 75x55 cm, 2016, 2019

Kabát mérőpálcával és tányérral – vegyes t., 143x53 cm, 2019

Szék – assemblage, 60x25x20cm, 2020

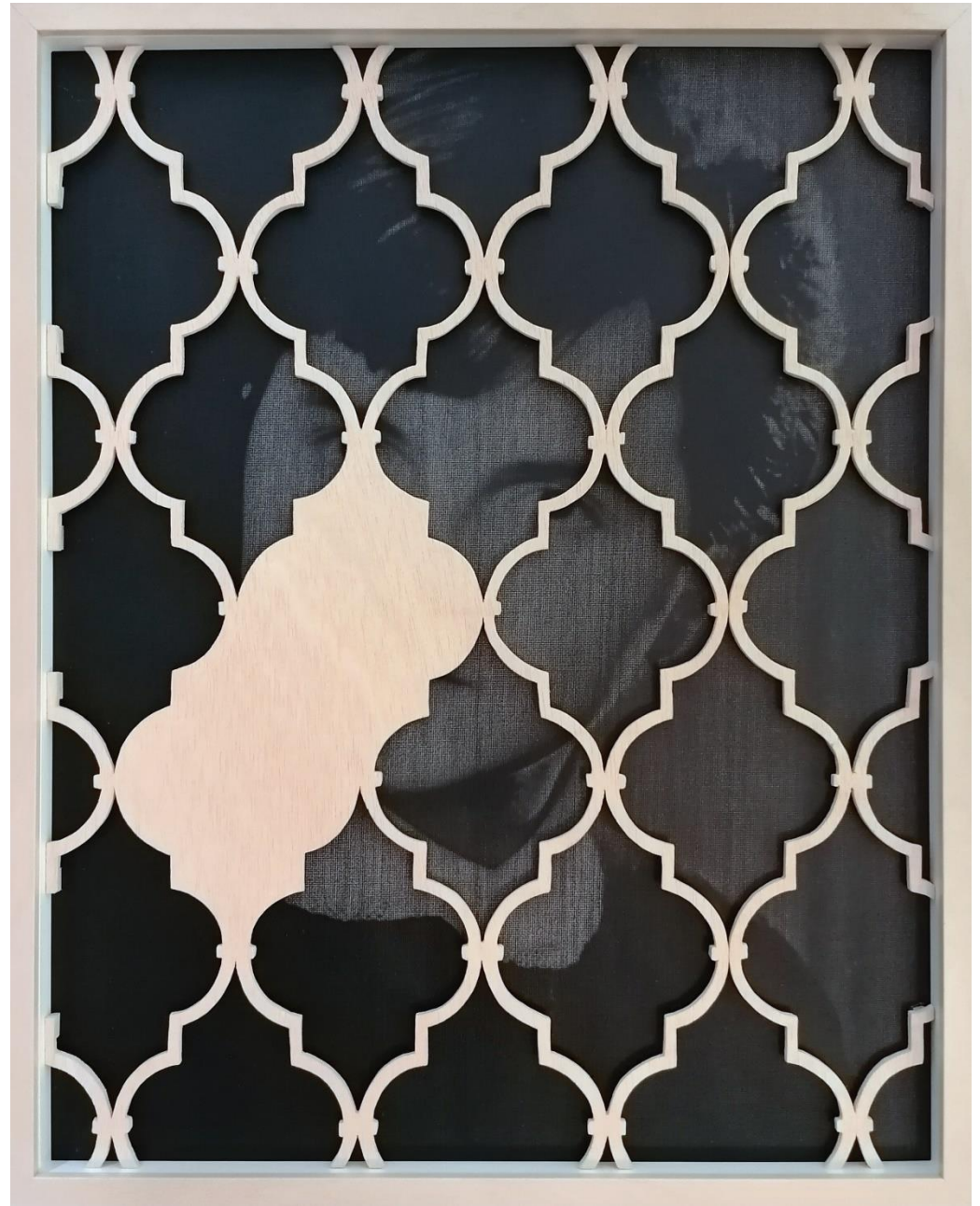
RECYCLED MEMORIES CIKLUS - PORTRÉK SZIMBÓLUMOKKAL

válogatás 2020, 2021

(vegyes t., vászon, dekopált furnér falemez, 50x40 cm/db.)

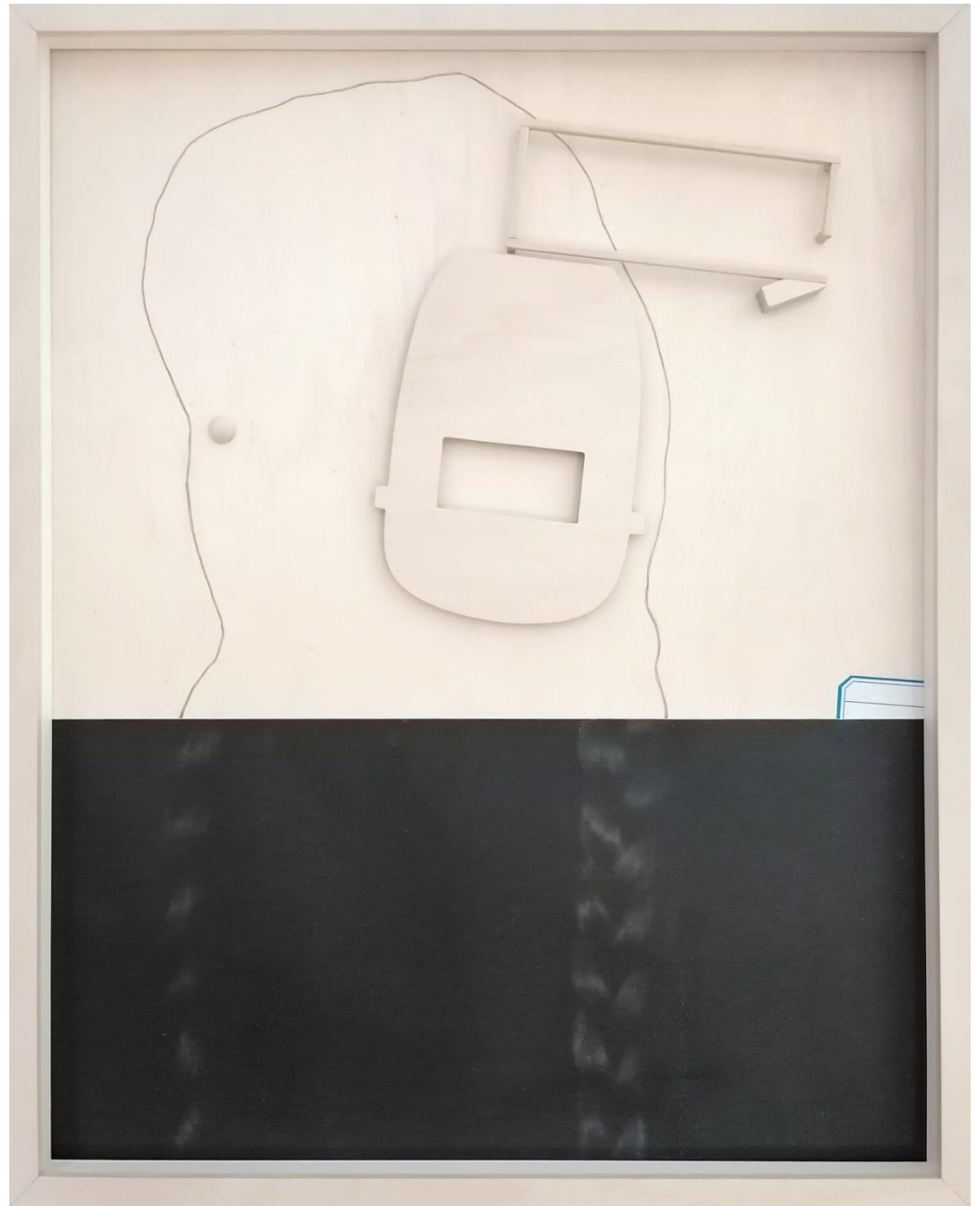

MASZK PROJEKT
válogatás 2014-2020

(gliclée print, változó méretek)

Petra – beállított stúdió fotó personalizált hegesztőmaszkokkal, 2014

Barátnők a műhelyben – T. Mária és L. Piroska közreműködésével, 2015

Szuper hero – F. S. Aba közreműködésével, 2014

Szemerei szerepcseré (Maszk p.) – Bukta Imre közreműködésével, 2014

Mély víz! (Maszk p.) – T. Ferenc közreműködésével, 2015

Reggel (Maszk p.) – László János közreműködésével, 2015

KROSSZ (Maszk p.) – Ricsike közreműködésével, 2016

683 (Maszk p.) – Petra és Arnold közreműködésével, 2016

L. G. (Maszk p.) – Laczkó Gyula közreműködésével, 2016

A part I. (Maszk p.) – Óry Annamária közreműködésével, 2018

Színpad (Maszk p.) – Páll Péter közreműködésével, 2020

Maszkos pandémiakép – Herman Levente közreműködésével, 2020